

Szabad-e szombaton oltásra menni?

Előfordulhat az a helyzet, hogy sábesz idejére kapunk időpontot a koronavírus elleni oltásra. De szombattartó zsidó ember beoltathatja-e magát a zsidóság szent napján? Erről dr. Frölich Róbert, a Dohány utcai zsinagóga főrabiját kérdeztük, és nem áruljuk el előre, hogy mit választott, mert az érvelése ugyanolyan fontos, mint a válasza!

– Tétélezzük fel, hogy vallásos zsidó ember szombatra kap időpontot koronavírus elleni oltásra. Elfogadhatja?

– Erre kétféle válasz képzelhető el: egy helyes és egy tagadó. A tagadó válasz az, hogy a szombat szentségébe az oltakozás nem fér bele. Nem fér bele, hogy az ember felüljön a buszra vagy beüljön az autójába, és elmenjen oltakozni. Az ortodoxia vagy a szigorúan, mereven vallásos közösségek ezt a megoldást választanák. De mit is mond Mózes? Azt mondja, hogy vigyázzatok nagyon a lelketekre! Ez azt jelenti, hogy az emberek mindent el kell követniük a fizikai és szellemi egészségéért. Nem véletlen, hogy ebből eredeztethető a pikuach nefes, az életmentés fogalma: az életmentés „eltolja a szombatot”. Az ember inkább szegjen meg egy szombatot, hogy megtarthasson sok másikat. Én tehát azt gondolom, hogy nemcsak lehet oltakozni szombaton, de kötelező.

– De milyen körülmények között? Hogyan? Nyilván nem ille-



tünk autóra, hogy elmenjünk az oltópontra.

– Ezt sem gondolnám, hogy ne ülhethetünk autóra. Ha az oltópont járó-távolságon belül van, akkor gyalogoljon el, s vigye magával a szükséges igazolványokat is, hiszen ezek szükségesek. Ha az oltópont a város másik végén van, akkor rabbi-ként az a tanácsom, hogy a lehető legkevesebb jármű igénybe vételével ugyan, de oda kell menni. Ha autóval, hát autóval, és a lehető legrövidebb úton.

– Meg is kérhetünk valakit, hogy vigyen el minket autóval?

– Nem, ez már annyira nem fér bele, tudniillik a busz tőlem függetlenül is jár. Akkor is dolgozik a sofőr, ha én nem szállok fel. De a szomszédom már miattam dolgozna, ha megkérném, hogy vigyen el. Ez tilos.

– És mi a helyzet az adminisztrációval? Aláírhatunk az oltópontra?

– Igen. Ami a procedúrához kell, azt el lehet végezni. Legfeljebb a jobbkezesek írjanak alá ballal, a balkezesek pedig jobb kézzel. Hangsúlyozom még egyszer: az élet védelme szempontjából a sok tilalom majdnem mind fölöldható.

– Köszönöm a választ! Igaz, meglepődtem, mert azt hittem, hogy nemleges lesz.

– Nemet mondtam volna, ha arról lenne szó, hogy szombaton beoltassam-e a gyereket rubeola ellen. A gyereket be lehet oltani máskor is. Azt kell megérteni, hogy speciális helyzetben vagyunk, az elmúlt száz évben ilyen speciális helyzet nem volt, mint most. Rabbiként és magánemberként azt gondolom, hogy speciális helyzetben speciális szabályozók érvényesek. Miután mindent el kell követnünk azért, hogy ne kapjuk el ez a betegséget, ha szombatra kapunk időpontot, akkor fogadjuk el! Az életmentő oltást a sábesz miatt ne mondjuk le, mert ki tudja, mikor kerülünk megint sorra.

Kácsor Zsolt / mazzsihisz.hu

Kristályéjszaka 2021

Beismerte egy New Jerseyben élő férfi, hogy ő szervezte a michigani és wisconsin zsinagóga elleni támadásokat, melyeket a saját kis neonáci társaságával a kristályéjszaka alapján tervelték ki.

hogy betörjék, akkor ne legyetek szégyenlősek. A féhérelles elemekre koncentráltok elsősorban, mint amilyenek a zsidó üzletek – írta Tobin néhány nappal a michigani és wisconsin zsinagógák megtámadása előtt.



Kristályéjszaka anno

A mindössze 18 éves Richard Tobin még 2019 szeptemberében kezdett el tagokat toborozni a Bázis elnevezésű neonáci csoportba – írja a Philadelphia Inquirer. A férfi különböző közösségi médiafelületeken kereste a tagokat és szervezte meg a két zsinagóga megrongálását.

A támadássorozat az Operation Kristallnacht nevet kapta, utalva a hírhedt 1938-as antiszemita pogromra, a kristályéjszákára, melynek során náci paramilitáris szervezetek vezetésével nagyon sok zsidó tulajdonban lévő üzletet, lakóházat, iskolát és kórházat rongáltak meg, valamint zsidó vallású embereket bántalmaztak.

Ha van egy ablak, ami szeretné,

A férfi azt is beismerte, hogy szinte már megszállottan egyre erőszakosabb tettekre készült, például egyszer egy macsetével akart berontani egy bevásárlóközpontba, hogy ott afroamerikaiakat sebezzen meg.

Tobin már 2019 óta letartóztatásban van, és elmondása szerint azóta már sikerült az erőszaktevés vágyával megbirkózni, ugyanis orvosi kezelést kapott. Akár tíz évig terjedő szabadságvesztésre is ítélik az emberi jogok megsértése miatt.

A férfinak voltak meglehetősen meghökkenítő kijelentései, például a letartóztatása idején azt mondta, nagyon menő lenne öngyilkos merényletet elkövetni. A neonáci alakulat pedig, melynek tagja volt, mindenféle kiképzésben részesítette őt is, ahogy minden érdeklődőt. Többek között egyszemélyes terrortámadások kivitelezéséről és házi bombakészítésről tanulhattak.

Nagy Noel / liner.hu

Jó hír a Honvédkórházban ellátásra jogosultaknak

A Munkaszolgálatosok Országos Egyesülete (Muszoe) közleménye szerint az egyesületi tagok közül az arra jogosultak honvédkórházbeli ellátását hivatalosan 2021. december 31-ig meghosszabbították.

Sessler György elnök már 2020 nyarán elkezdte az illetékes Honvédelmi Minisztériummal, melynek alapján most sikerült a hosszabbítás.

Az erről szóló értesítést a tagok automatikusan meg fogják kapni regisztrált postai címükre, ahogy minden évben. Ez nyilván időt vesz igénybe, hiszen a Covid-járvány nélkül sem egyszerű feladat közel hatezer jogosult dokumentációjának beszerzése és annak postai úton történő kiküldése. Így mindenkitől türelmet kérnek, a postázás és az adatfeldolgozás ábécésorrendben e hónaptól már folyamatos lesz.

Köszönet illeti Sessler elnök urat fáradhatatlan munkájáért ez ügyben, valamint természetesen a Honvédelmi Minisztérium illetékes munkatársainak segítségét is köszönjük a tagság nevében.

A Honvédkórházra vonatkozó igazolással egy időben fog megérkezni a Muszoe-tagsághoz szükséges éves – jelképes összegű – tagdíj befizetéséhez szükséges csekk is. Kérésük szerint ezt mindenki szíveskedjen befizetni, lévén a civil egyesület állami támogatásban nem részesül.

Azok a tagok, akik a 2020-as tagdíjat sem fizették be, azt is szíveskedjenek pótolni.

Tudnivalók:

Amennyiben nem találják meg a befizetéshez szükséges, minden évben postázott csekket, úgy a Muszoe bankszámlájára utalással is befizethetik a pénzt:

Munkaszolgálatosok Országos Egyesülete

Bankszámlaszám: 10200823-22215192

A megjegyzés rovatba kérjük, írják be, hogy 2020 és/vagy 2021 éves tagdíj!

Természetesen aki támogatást akar küldeni az egyesületnek, ugyanezen bankszámlaszámra megetheti – ebben az esetben azt írja a közleménybe, hogy adomány.

Ügyfélszolgálat:

Jelen járványügyi helyzetben a Muszoe személyes ügyfélszolgálat szünetel.

Az ügyfélszolgálat kedden és csütörtökön 10.00–12.00 közt (kivéve ünnepnapokon) érhető el az (1) 302-3077 vagy az (1) 604-1142 telefonszámon. Az ügyfélszolgálat e-mail-címe: munkaszolgalat@gmail.com.



Nővérképzés az ökumené jegyében

A leendő iskolában évente 200-220 hallgató végezhetne, így az egyházi kórházak mellett más fővárosi intézményeket is elláthatnak majd szakemberekkel.

Nővér- és szakasszisztensképzést indít közösen a Szent Ferenc Kórház, az Irgalmasrendi Kórház, a Bethesda Gyermekkórház és a Mazsihisz Szeretetkórháza, írja az infostart.hu nyomán a Kibic.

Toldy-Schedel Emil, az Egyházi Kórházak Egyesülésének elnöke elmondta, azt látják, hogy orvosból van és talán lesz is elegendő a következő években, a betegágy mellett dolgozók száma azonban folyamatosan csökken.

Hozzátette, a képzésnek a jelenleg állami tulajdonban lévő, Tárogató úti ingatlan ad majd otthont, amelynek 2007 óta üresen álló főépülete eredetileg a kórházat alapító kongre-

gáció anyaháza volt. Ugyanitt kollégiumi férőhelyeket is biztosítanak, diákjaik életkezdését pedig úgynevezett feckeházakban kialakított lakásokkal segítik, ahol a végzettség megszerzését követő három-négy évben lakhatnak is. A Szent Ferenc Kórház megmarad oktatókórháznak, az edukációt pedig a szeged-csanádi püspökség Gál Ferenc Egyetemének kihelyezett tagozataként végzik majd.

Jelenleg a felújítási és építési tervezés zajlik, a kivitelezési munkálatok a jövő év elején kezdődhetnek.

A leendő iskolában évente 200-220 hallgató végezne, így az egyházi kórházak mellett más fővárosi intézményeket is elláthat majd jól képzett nővérekkel és olyan szakasszisztensekkel, akik a legmodernebb, 21. századi orvostechikai eszközökkel képesek dolgozni. A közelebbi ter-

vek közt szerepel, hogy idén tavasszal rövidebb, néhány hónapos szakasszisztensi továbbképzéseket indítanak, amihez az intézményük megkapta a képzési jogot.

A Szent Ferenc Kórház mellett az Irgalmasrendi Kórház, a Bethesda Gyermekkórház és a Mazsihisz Szeretetkórháza működik jelenleg Magyarországon egyházi fenntartású fekvőbeteg-ellátó intézményként. Valamennyi Budapesten tevékenykedik, és felosztották egymás között a feladatokat. A szülészeti és a gyermekgyógyászat a Bethesda Gyermekkórházban működik, az Irgalmasrendi Kórház a felnőtteket ellátó általános nagy intézmény, a kardiiovaszkuláris betegek kezelését és rehabilitációját a Szent Ferenc Kórház végzi, az idősek, haldoklók ellátását pedig a Szeretetkórház vállalja.

Toldy-Schedel véleménye szerint az egyházi kórházak sokkal gyorsabban és érzékenyebben képesek reagálni a társadalmi problémákra, amelyekre a gyakorlatban is alkalmazható megoldási javaslatokat tudnak adni, kapacitásuk pedig megnevezhető. Most nagyjából a három százalékát fedjük le az ellátórendszernek, ám ez akár nyolc-tíz százalékra is bővíthet – jelezte, hozzátéve: az evangélikus és a görögkatolikus egyház, illetve több zsidó felekezet is kórházalapításban gondolkodik. Hangsúlyozta, hogy az egyházi kórházak a teljes Kárpát-medencei régiót ellátják.



Dr. Toldy-Schedel Emil főigazgató
Szent Ferenc Kórház

A Klauzál tér története

A városi legenda szerint a Klauzál térre nem megy az ember direkt és célirányosan, mert úgy nem találja meg. A Klauzál térre, mint valami csodára, egyszer csak rátalál az ember. De ez persze csak városi legenda. A Klauzál a VII. kerület legnagyobb tere, és rendszeren ki van használva minden szeglete, és emiatt nem érzékelhető teljesen a tér valóságos mérete. A Klauzál annak idején a zsidó negyed központja volt, most viszont a bulinegyed. Rövidesen komoly felújításon esik majd át, ami igen csak ráfér.

Az erzsébetvárosi önkormányzatnak komoly tervei vannak a Klauzál tér megújítására, és ebbe a folyamatba – akárcsak a IX. kerület a Bakáts tér kapcsán – a lakosságot is bevonja. A téren tájékoztató táblákat helyeztek el a látványtervekkel, melyek szerint a Klauzál jelentős átalakuláson megy majd keresztül. Még zölddebb lesz, a tér közepét elfoglaló parkos résznek pedig minden eleme megújul: a kutyafuttató, a játszótér, a sportpályák és -eszközök – továbbá az egész akadálymentesítik is. A Facebookon az önkormányzat külön csoportot indított arra, hogy kikérjék a környékeliek véleményét, amit a Klauzál téri vásárcsarnokban is tudhat bárki az ott felállított interaktív térképen.

A környék fontos utcái futnak bele a Klauzál térbe: a Nyár, a Kis Diófa, a Nagy Diófa, a Klauzál és a Dob. A budapesti terek közül abban talán mindenki az első, hogy szinte minden szegletéhez kötődik egy-egy történet, és ezeket a sztorikat reggeltől estig lehetne mesélni. Mi volt itt egykor, aminek ma már

nyoma sincs, ki lakott itt valamelyik házban, aminek tábla őrzi a nyomát, vagy milyen popkultúrális esemény zajlott itt – mert több is zajlott. Nem véletlenül van ez így: a Klauzál a belvárosban, forgalmas részen fekszik, és úgy van közel a körüthoz, hogy közben mégis kicsit rejtve marad, mert a környéket átszelő utcák között bújik meg.

Hogy pontosan mikor lett tér a Klauzából, annak eredetét homály feddi, de az biztos, hogy már a reformkorban volt neve a területnek, akkori módi szerint még német (Stephans-platz), amit 1874 körül változtattak magyarra (István tér). A névváltoztatás előtti időkben a tér egy üres placc volt, ahol piacot tartottak, és amit körben házak szegélyeztek. Az egész környék – utcáival és tereivel – organikusan alakult ki, majd az 1838-as nagy árvíz utáni városrendezés hozta létre a mai formáját.

A nagy változás Miklós Gyulával jött a térre, aki vidékről a fővárosba szerencsét próbálni érkező színházigazgató volt. Ő kiszúrta a kopár, kihasználatlan és remek helyen fekvő teret, majd megvásárolta a Ligetben álló és akkor már nem működő gyermekszínház épületének fa- és vasvázat, amit a térre szállított, és megépítette belőle az István téri Színházat. Miklós vidékről hozott színészeket, illetve a Nemzetiből csábított át néhány elégedetlenkedőt, majd 1872 októberében, Jókai Mór ünnepi szövegével meg is nyitotta kapuit az új teátrum, mely elsősorban népszínműveket és francia vígjátékokot adott elő. A hamar népszerűvé vált színházzsölyhely



Fotó: We Love Budapest

nem sokáig működött, ugyanis 1874 januárjában porig égett, és Miklós Gyula nem építette újra. A romokat 1878-ban bontották el.

Öröm az ürömben, hogy a színház romjainak eltakarítása után, a századfordulón kezdett fellendülni a tér élete. A nagy vásárcsarnok-építési láz részeként 1897-ben nyitotta meg kapuit a Klauzál téri komplexum, ami abban különbözött a többitől, hogy egyfelől, mivel a zsidó negyedben volt, itt lehetett kóser termékeket is kapni, másfelől a csarnok épületéhez egy bérházat is építettek.

A csarnok építésével és megnyitásával párhuzamosan a tér arculata is megváltozott: bezöldült és a környékeliek pihenőparkjává vált, továbbá felújították a körben álló házakat, amitől pedig rendezett lett.

1907-ben a reformkori miniszter, Klauzál Gábor után megkapta a Klauzál tér nevet. Ebben az időben ért a környékre a tömegközlekedés is. A ma ismert 2-es villamos előtt létezett már egy másik is, ami 1911 és 1941 között járt. A Népszínház térről indulva, a Király utcáig tartott a menet, és az egyik megálló éppen a Klauzál téren volt.

A környék a zsidótörvények, majd a második világháború borzalmai miatt egyre szomorúbbá vált. 1944-ben kijelölték a pesti gettó hivatalos területét, melynek pont a Klauzál tér lett a központja. Sok rémséget láttak azok az utcák és falak – ma pedig a tér az emlékezés egyik fontos helyszíne. A Klauzál 1956-ot sem úszta meg. Harcok zajlottak a környéken, és amikor a forradalmat leverték, ezen a téren is – akárcsak a

Bakátsón – ideiglenes sírokba temették a halottakat. Itt volt például a forradalom sírját költője, Gérecz Attila első sírja is, amiről egy emléktábla tanúskodik.

A Klauzál tér nemcsak a tragédiákat, a rosszul végződő történeteket vonzotta magához, de a popkultúrát is. Elsősorban a zenészek kapnak tőle ihletet, a filmek pedig szeretik használni. A leghíresebb dal, ami a térhez köthető, a Locomotív GT örökbevisz, a Miénk itt a tér című szám, napjainkban pedig Szeder és a Lóci játszik egy-egy dala tiszteleg a környék előtt, melyek klipjeiben is felbukkan a Klauzál. De innen indul a Van valami furcsa és megmagyarázhatatlan című film is, a Vili, a veréb című rajzfilm (Gémes József) pedig jórészt itt játszódik.

Végezetül ejtsünk pár szót a környék legfontosabb ékezdéjéről, a Kádarról, ami a tavalyi lezárásokig volt nyitva. A kifőzde 1957-ben nyitott, igazi békebeli, piros-fehér kockás abraszos hely volt, ahol olcsón és gyorsan nagyon jól lehetett enni. Nemcsak a hétköznapi emberek jártak ide, de a szocializmus időszakának hírességei is, sportolók, színészek, zenészek, politikusok. A Kádár a rendszerváltás után is megőrizte régi nagy nevét – legalábbis tavaly tavaszig. Nagy vonzerőt jelentett a helyben az, hogy az ott megfordult hírességek (a sok-sok magyar mellett például Marcello Mastroianni és Sylvester Stallone) dedikált fotóí díszítették a falat. A megújuló Klauzál téren ez az egykorvolt menő hely is megérdemelne egy emléktáblát.

Wágner Gábor
We Love Budapest

Csak azok a betegek hallanak sikolyokat, akiknek a felmenőik megjárták a haláltáborot

A skizofréniában szenvedő Zsófi terápiaájában sokat segített, amikor rájött: betegségének holokauszt túlélő nagyszülei sorsához is köze lehet.

Zsófi számára minden 2005-ben kezdődött, amikor elvégzett egy agykontrolltanfolyamot. Utólag úgy gondolja, ez valamit megbolygathatott a tudatalánjában. Az akkor 36 éves nőnek először téveszméi támadtak, majd hallucinálni kezdett, és a hangok egyre ijesztőbbé váltak.

Ha hangokat nem is hallunk, a legtöbben szembesültünk már azzal, hogy időről időre irracionális szorongások, netán fóbák gyötörnek, melyeknek nem ismerjük az eredetét. Kevesen gondolják azonban, hogy ennek bármi köze lehet a felmenőinkhez – így Zsófi-ban sem merült fel ez a lehetőség.

Pedig ma már bizonyított tény, hogy nem kezdjük tiszta lappal az életünket: a szülei, nagyszülei traumái nyomot hagynak a DNS-ben, ezáltal pedig az utódoknak is átörökíthetők a fájdalmas emlékek.

Az ő életük a mi genetikai információinkban is megjelenik, tehát ilyen módon is hat ránk a családi múlt – mondja dr. Harangozó Judit pszichiáter, az Ébredések Alapítvány munkatársa. A pszichiátriai körképek nagy részében feldolgozatlan trauma állhat a háttérben, ami testi betegségek kialakulásában is szerepet játszik.

Gondoltam, felvágom az ereimet, hogy ne halljam a hangokat

Biztos voltam benne, hogy meg fogok halni, pedig erre nem volt semmilyen racionális alapom. A férjemnek meg is mondtam: nincs értelme már biciklit venni sem, hiszen hamarosan úgysem leszek – kezdi Zsófi a történetét.

A téveszme kialakulását követően a nő egyre több furcsaságot tapasztalt: többek közt egy zöld mosogatószivacsot látott tűcsökké változni az ablakpárkányon. Az is megesett, hogy vezetés közben eltorzult körülötte a tér, mintha a házak kiszökődöttek volna elé az útra, és azt sem tudta, mikor kellene elrántania a kormányt. Emellett elkezdett rémisztő sikolyokat hallani:

Emlékszem, ott volt előttem egy jó recés kés. Azon gondolkodtam, hogy felvágom az ereimet, ha másképp nem tudom elhallgattatni őket – mondja.

Zsófinak erről szerencsére sikerült lebeszélne magát. Ehelyett a János Kórház pszichiátriáján kötött ki, ahol paranoid skizofréniát diagnosztizáltak nála. Innen került dr. Harangozó Judithoz az Ébredések Alapítványánál, ahol kiderült, depresszióban is szenved.

Gyógyszereket kapott, amelyek annyira megterheltek a szer-



vezetét, hogy egy hónapig az ágyból sem tudott kikelni. Idővel azonban a tünetei enyhültek, és a pszichoterápia is használni kezdett: a nyomasztó sikoltások megszűntek.

Zsófi mégis úgy érezte, valami még hiányzik a múltjából. Többször is elment Hellinger-féle családállításra.

A családállításán a résztvevők egy pszichodráma-hoz hasonló, vezetett foglalkozáson próbálják szerepjáték segítségével értelmezni, hogyan jelenhetnek meg a felmenők és a még élő családtagok egy adott személy sorsában.

Itt merült fel először, hogy a múltjában valamilyen családi titok lappang. Végül sikerült rávennie az édesanyját, hogy felfedje a történetek egy részét, mivel a teljes igazságot ő sem ismerte.

Nagynénjét hitte az anyjának

Az előtt utáltam a történelmet – talán ez sem véletlen –, és az is csak a nagymamám temetésén tűnt fel, hogy nem katolikus szertartás szerint zajlik: a nők és a férfiak külön oldalra ültek. De csak később tudatosult bennem, hogy zsidó temetést láttam, és hogy ezek szerint anyu és én is zsidók vagyunk – mondja a nő, aki egyáltalán nem ismert nagyszüleit. Végül édesanyjától sikerült megtudnia a homályos történet egy részét.

Zsófi anyukája hároméves volt, amikor az ő apukája, a nagyapja, egy Erdély és Budapest közt ingázó szemeszorosvó öngyilkosságot követett el. A furcsa magyarázat szerint a nagyapja ezt azért tehette, mert a nagymama eladta a ruháit a távollétében.

A nagyapja testvére a nagymamát hibáztatta a történetekért. Magához vette Zsófi anyját, mondván, sógornője alkalmatlan a gyerekekre. Ő, a nagynéni nevelte fel a kislányt, akit abban a hitben tartott, hogy az édesanyja.

Anyunak gyerekkorában csak annyi tűnt fel, hogy az osztálytársai szülei fiatalabbak – mondja Zsófi, aki sokáig maga is azt hitte, hogy a nagyapja nővére – akinek a temetésén járt – az ő nagymamája.

De mi állhatott a nagyapja rejtélyes öngyilkosságának háttérében? Zsófi annyit tudott meg: felmenője öt napot töltött Auschwitzban, ahol sorszámat tetováltak a bőrébe. Onnan a mauthausen tábortba vitték tovább. Egyetlen ruhával, csontsoványan érkezett haza. 1952-ben meghalt, története pedig ismeretlen maradt.

A nagymamáról még ennél is kevesebbet sikerült kiderítenie: pusztán az a legenda maradt fenn róla, hogy ő is megjárta a haláltáborot. Emellett három lánytestvére is volt, akik közül – ha minden igaz – kettőt 1944-ben meggyilkoltak, egyiküket gyermekével együtt.

Ha hiányos a negatív érzések megélése, titkok képződnek a családban – mondja dr. Harangozó. A trauma hatását az ember lélekébe ugyanis „érzésteleníti”, néha ki is törli a tudatból az emléket. Ezt mutatja be például Kertész Imre Sorstalanság című könyve, ahol a borzalmas történetet a szerző végig tárgyilagosan, az érzéseket eltávolítva írja le.

Zsófi így a terápiaja keretében lassan szembetalálta magát nagyszülei eltemetett múltjával. Felkavaró élmény volt számára megnézni a Schindler listáját, a Saul fiát, valamint (a témához különösen ajánlható) Born in Auschwitz című dokumentumfilmet. Rájött: a gázkamrában haldokló emberek sikolyai a filmekben éppen olyanok, mint amilyeneket a fejében hallott.

Még megdöbbentőbb volt számára egy sorstársa, a skót származású tapasztalati szakértő, Ron Coleman megfigyelése: a pszichózsissal élő nagy többsége kötődő, kritikus hangokat hall, csak azok a betegek hallanak sikolyokat, akiknek a felmenői megjárták a haláltáborokat.

A holokauszt túlélők leszármazottaiból álló önszorgító csoportokban sokaknak vannak pszichés problémái. Van, aki pánikbeteg, más bipoláris, megint mások pedig különös fóbáiban szenvednek, például nem merik beszappanozni magukat. De az sem ritka, hogy anorexia alakul ki náluk, így élnek újra szüleik, nagyszülei éhezését.

Lelkünkbe kell fogadnunk az áldozattá vált felmenőinket

Dr. Harangozó szerint a súlyos traumák esetében rövid távon életmentő lehet, hogy kitorölködjék őket a tudatunkból – de ennek megvan az ára az életünk további részében. A feldolgozatlan érzések ugyanis ott lappanganak a felszín alatt, túlterhelik a tudatalanunkat, és az utánunk jövőknek is átadhatjuk őket. De vajon sikerülhet-e feloldani az öröklött traumák hatását?

Rónyai Julia / Szeretlek Magyarország

IZRAELI

SZÍNES



A Covidról rendezett kiállítást Haifa művészeti múzeuma

A koronavírus-járványról rendezett kiállítást Haifa művészeti múzeuma A válság terei címmel.

A világon első alkalommal áldozta teljes kiállítóterét egy múzeum a pandémia ihlette alkotásoknak a szeptemberben elején megnyitott, azonban a második országos zárlat miatt szinte azonnal bezárt, és a közelmúltban ismét megnyitott tárlaton – jelentette a Globes című újság nyomán az MTI.

A koronavírus annyira megzavarta az életünket, hogy nem egészen biztos, hogy megérdemli ezt a megtiszteltetést – nyilatkozta Jotám Jákir, a Haifa Múzeumok igazgatója a világjárványnak szentelt tárlatról még szeptemberben.

A múzeum munkatársainak 90 százalékát fizetés nélküli szabadságra küldték márciusban, az első országos zárlat idején, amely alatt a helyi rendelkezések szerint az állami költségvetés folyósította számukra eredeti fizetésük alapján a munkanélküli segélyt.

Később keresték a visszatérés módját a munka rutinjához, és úgy vélték, ezt leginkább a pandémia művészeti megközelítésével, a járvány miatt és idején született lenyűgöző alkotások bemutatásával tudják megtenni.



Belu Simion-Fainaru román-izraeli művész installációja

A tárlat kilenc különálló részében 50 művész alkotásai láthatók. A válság terei cím a lényegét tükrözi: a lét törékenységet, a bizonytalanságot, a csalókává és idegenné vált ismerős tereket.

Saját részt kaptak a koronavírus ihlette viccek, videók és mémek, amelyben azt is vizsgálták, hogy a vírus felszámolására tett kísérlet során nem kaptak-e el az emberek (és adtak tovább) egy másik vírust – a képernyőktől függetlenül, amely velük maradhat a veszély elmúlása után is.

Hetven országból több mint húszezren alijáztak 2020-ban

A világjárvány ellenére folytatódik az alija, közölte a bevándorlási ügyekért felelős intézmény, a Zsidó Ügynökség (Szochnut). Az év végéig összesen húszezer új olé érkezett.

A világjárvány körülményei között az alijázás különösen nagy kihívást jelent a zsidó családok számára világszerte, elsősorban az utazási korlátozások miatt.

A Szochnut statisztikái szerint tavaly január és november között 10.200-an érkeztek az egykori Szovjetunióból (FÁK országai); 3.120 fő Nyugat-Európából, köztük 2.220 Franciaországból; 2.850 Észak-Amerikából, ebből 2.550-en az USA-ból; 1.500 Latin-Amerikából; 280 Dél-Afrikából; és 90 Ausztráliából és Új-Zélandról. Az Etiópiából

nyugati országokból érkezett alijázási kérelmek felét fiatalok (18–35 évesek) adták be, ami korosztályukban 41%-os emelkedést jelez az előző évhez képest.

A Szochnut az elkövetkező három-öt év során mintegy 250.000 olé érkezésére számít; az izraeli kormányzat felkészül fogadásukra és integrálásukra.

Az olékat kéthetes karantén fogadta az új hazában – mondta Jichák Hercog, a Szochnut elnöke. Örömmel látta ezeket az aranyos gyerekeket. Reméljük, hogy a Covid-19 nem sokára véget ér számukra, és az újabb bevándorlókat nagy szeretettel várjuk.

Az új olé számára több ezer ember fogadására alkalmas karantén-szállót rendeztek be. A pandémia ide-



Jichák Hercog, a Szochnut elnöke új bevándorlókkal

Fotó: David Salem / Szochnut

érkező olé száma 1.200 lett az év végére, miután 650 embert vártak decemberben.

Ugyanakkor az izraeli bevándorlás iránt érdeklődők száma is nőtt. A Zsidó Ügynökség mintegy 160.000 levelet kapott, amelyekben az alijázás részletei felől érdeklődtek; 41.000 alijázási kérelem érkezett be; ebből 28.000 nyugati országokból, ami a 2019. évi szám kétszerese. A

jén zsidó szervezeteknek nyújtanak anyagi segítséget kamatmentes kölcsön formájában – a Jewish Federations of North America (Észak-Amerikai Zsidó Szövetségek) és a Keren Hajesod (Összefogás Izraelért Pénzalap) támogatásával.

A Szochnut – a Diaszpóráügyek Minisztériumával karöltve – részt vett a globális kerekasztal (Global Roundtables) létrehozásában, amely-

nek keretében 30 nemzetközi és regionális szervezet végzi a zsidó közösségek igényeinek fölmérését szerte a világban.

A Szochnut Izraelben most elsősorban a legsérülékenyebb rétegek helyzetét igyekszik megkönnyíteni: támogatja az Amigour szeretetotthonok 7.000 idős lakóját, köztük számos holokauszt túlélőt, a járvány csúcsa idején napi ellátást nyújtott 6.000 új olénak a befogadóközpontokban, valamint speciális segítséget kínál a Cáhálban szolgáló egyedülálló bevándorlóknak.

Több ezer gyermek él szüleivel Izrael földrajzi és társadalmi peremén, ez mintegy 12.000 veszélyeztetett családot jelent. A Jövő ifjúsága program a gyermekek tanulását és beilleszkedését hivatott javítani, növelve egyúttal érzelmi stabilitásukat is. Több ezer táblagépet osztottak szét a rászoruló fiatalok között, ezzel is segítve a távoktatást.

A Szochnut mindig készen áll a zsidók kimentésére olyan országokból, ahol veszélynek vannak kitéve.

Jpost.com – Bassa László /Szombat

Bné Brák: oltásért sólet

Az Egészségügyi Minisztérium a többnyire hárdéi Bné Brák városát magas fertőzésszámú közösségnek minősítette.

A hatóságok adatai szerint a helyi lakosság koronavírus-tesztjeinek 17 százaléka pozitív lett. A magas fertőzéspálya mellett az is problémát okoz, hogy egy vallásos közösséget sokkal nehezebb mozgósítani az ol-



Fotó: Mudra László

tásra, mint a szekuláris lakosságot. Ily módon a Bné Brákban élőknél eddig kevesebb mint 17 százaléka kapta meg a vakcina mindkét dózisát.

Fenyegetőzés és különböző kirekesztő intézkedések kilátásba helyezése helyett a város polgármestere legutóbb egy tál ínycsiklandó hagyományos szombati csólenettel és gyümölcslel várt a oltás után a közösség tagjait.

Az önkormányzat közölte, hogy a csütörtök esti rendhagyó nyitvatartás idejére – este héttől éjfélig – mind a négy egészségügyi szolgáltatási oltási helyisége előtt egy tál szombati meleg étel, zsemle és innivaló jár mindenkinek.

A polgármester az oltási kampányt annak érdekében hirdette meg, hogy az egyik legsúlyosabban fertőzött közösség oktatási intézményei minél előbb kinyithassanak a hatóságok előírásainak megfelelően.

ujkelet.live

Rekordszámú arab újonc a hadseregben

Az ország arab lakosságából mintegy ezer újonc vonult be a hadseregbe sorkatonai vagy tartalékos kiképzésre, ami több mint duplája az előző évek hasonló adatainak.



Az Izraeli Hadsereg polgári védelmi egységeinek katonái toboroznak Haifa városában

Fotó: IDF Spokesperson's Unit

Számosan elit harci egységekbe nyertek felvételt. Még Szíriából és Libanonból is voltak jelentkezők.

A hadsereg (héber rövidítéssel: Cáhál) Humán Erőforrás Központjának közleménye szerint a koronavírus-válság márciusi kezdete óta megnőtt az érdeklődés. A sorkatonai szolgálatot választók mellett a harci egységbe jelentkezők száma is nőtt.

A seregbe jelentkező arabok jellemzően Tajbe, Kalanszuva és Kelet-Jeruzsálem moszlim lakói, beduinok, valamint az ország északi részén élő keresztény arabok.

450-en a beduin járőregységben szolgálnak majd felderítőként és harcossként. Több tucatnyian olyan kiváló gyalogos dandárokhoz csatlakoznak, mint a Kfir és a Náhál. A határőrség létszáma is bővül arab katonákkal.

A sorkatonák számának növekedése a Humán Erőforrás Központ online felhívásának is tulajdonítható; nyomában csupán 2020-ban mintegy négyezren mutattak érdeklődést az önkéntes katonai szolgálat iránt.

A Cáhálnál is meglepődtek azon, hogy akadtak olyanok is, akik az ún. ellenséges országokból jelentkeztek. Mintegy hétszázán például Szíriából és Libanonból. Ezeket azonban biztonsági okokból nem fogadhatták.

Galileában toborzóirodát állítottak föl, ahol a helyi arabok héber nyelvtudásukat gyarapíthatják. Évente akár 2500 önkéntes kaphat itt képzést. Az arab és ultraortodox újoncokat a hazai rendvédelemben alkalmazni a területen, ahonnan származnak. Vészhelyzet esetén ugyanis ember- és terepismeretükre nagy szükség lehet.

Csupán az ultraortodox szektorban legalább három alkalommal tartunk alapképzést április végéig, ami 300 új katonát jelent a belső rendfenntartó alakulatoknál. Eljött az idő, hogy az ortodoxok és az arabok egyaránt más szemmel nézzenek a hadseregbe – nyilatkozta a Központ szóvivője.

Ynetnews – Bassa László /Szombat

Különleges helyet fedeztek fel Jeruzsálemben

Mintegy 2000 éves rituális fürdő és a bizánci korszakból származó, 1500 éves templom maradványait fedezték fel Jeruzsálemben – közölte az izraeli régészeti hatóság (IAA).

A romokat az Olajfák hegyének lábánál, a Getszemané-kert közelében folyó ásatáson tárták fel. A régészek szerint az épületegyüttes és a fürdő felfedezése valószínűleg a helyszín kétezer évvel ezelőtti földműveléséről, talán olaj- és bortermeléséről tanúskodik. A korabeli zsidó tisztasági törvények alapján az olaj és a bor előállításában dolgozókat fürdőre kötelezték.

A fürdőépület felfedezése a hely nevének, a Getszemanének (a héber szó az olajsajtoló helyét jelenti) az eredetére utalhat, vagyis olyan hely, ahol a város közelében rituálisan tisztá olajat állítottak elő – magyarázták.

A bizánci kori templomot, amelyet ugyanebben a völgyben, a kert mellett tártak fel, finomra vésett kőmotívumokkal díszítették, s ami a jelentőségét bizonyítja, a padlózatot görög feliratot találtak. Abban az időben használták a templomot, amikor Jeruzsálem muszlim uralom alatt állt. Ez arra utal, hogy ebben az időszakban sem szüneteltek a városba irányuló keresztény zarándokok – jegyezték meg a régészek.

A középkorban sok teremmel, bonyolult vízvezetékrendszerrel ellátott rendházat építettek a helyszínen, két nagy víztárolójának oldalait keresztrel díszítették. A régészek a leletek alapján megállapították, hogy a 12. században rombolták le.



atv.hu/MTI

A humor a túlélés záloga

Abraham J. Twerski rabbi utolsó írása

Hatalmas birodalmakról – mint Babilon, Egyiptom, a hettita, a görög, a római birodalom – már csak a történelemből olvashatunk. Hiába volt erős országuk, hiába igaztak le más népeket. A zsidó történelem ezzel szemben nem más, mint üldözések sorozata: először kiűzik saját hazájukból, utána egyik országból a másikba hajszolják őket. Inkvizíció, pogromok, holokauszt pusztítják a zsidóságot, csodával határos módon mégis léteznek.

Túlélő képességüket legalábbis részben a zsidó humornak köszönhetik. A humor ugyan nagyon fontos, azonban vannak olyan helyzetek, melyek távolról sem nevezhetők humorosnak. De a zsidók még a legsanyarúbb körülmények között is fel tudják használni vigasztalódásra.

Egy Tisha Be'av idején (a zsidó naptár legszomorúbb napja, számos tragédiához kötődik, beleértve Salomon templomának és a második templomnak lerombolását) egy haszid rabbi szünet nélkül zokogott, gyászolva a templom elvesztését. Környezete, attól tartva, hogy a rabbi belebetegszik a gyászba, segítségül hívott egy haszidot, aki így oldotta meg a kizökkentést: „Őn azt gyászolja, hogy a templom légezt? De a telek még megmaradt, és értékes!”

Valószínű, hogy a nehézségek elviselésében is segíthet a humor. Egy ember tehetetlenül nézte, hogyan lesz háza a lángok martaléka. Egyszer csak elkezdett táncolni, énekelni, ez ismételve: „De jó, hogy nem vagyok gój.” A körülötte állók nem értették, miért pont ezt hajtogatja. Azt válaszolta: „Ha gój lennék, az istenem szobor lenne, amit elpusztított volna a tűz, a házammal együtt. De én zsidó vagyok, és az istenem tovább él, még ha a házam porig is égett.”

A humor fél egészség, a nevetés az egyik legjobb gyógyszer. Norman Cousins Anatomy of an Illness (Egy betegség anatómiája) című könyvében leírja, ő hogyan „nevette ki” magát egy orvosok által gyógyíthatatlannak tartott betegségből. Bőséges klinikai anyag is alátámasztja megállapításait.

A Sifrei Mussar (etikai kódex) elítéli a gúnyolódást, ami akár tréfás formát is ölthet. Fontos dolgok lekiicsinylése, értéktelennek tekintése tilos, még tréfás formában is. A tréfák, viccek jó ízlésről kell hogy tanúsodjanak, és nemhogy megengedettek, de kívánatosak is.

Az, hogy mit hogyan értelmezünk, személyüinktől is függ. Annak idején a stétiben sok volt az írástudatlan, írónak diktálták leveleiket.

Egy asszony a következő levelet diktálta Amerikába szakadt fiának:

...és ideje van a nevelésnek

Egy nő felszállt a Seattle–San Francisco járatra.

Egy apróbb meghibásodás miatt a gépet Sacramento-ba irányították. A kapitány tájékoztatta az utasokat, hogy egy rövid megállót tartanak, és ha valaki le akar na szállni, 50 perc múlva visszatérhet a fedélzetre. Mindenki leszállt, kivéve a hölgyet, aki vak volt.

Az egyik pilóta látta, hogy ott maradt, lábainál az egész repülés alatt csendesen pihenő vakvezető kutyával. Odalépett a hölgyhöz, s keresztnévén szólította, megkérdezte:

– Kathy, csaknem egy órán át Sacramento-ban leszünk. Szeretne lemenni és kinyújtani a lábait?

A vak hölgy így válaszolt:

– Nem, köszönöm! De talán Fido szeretné kinyújtani a mancsait.

Nos, képzelték el a jelenetet:

Mindenki, aki az indulás előtt tartózkodott, megkövülten állt, és döbbenet követte tekintetével a pilótát, aki vakvezető kutyával jön le a gépről. Rádadásul napszemüveget visel!

Az utasok szétbontak. Néhányan megpróbálták gépet, mások pedig légitársaságot váltani...



Abraham J. Twerski (1930–2021)

„Kedves fiam, hála Istennek, jól vagyok, takarításból élek, minden nap jut másnapos kenyér. Nagyon hideg van, de a falon a repedéseket ronggyal be tudom tömni. A tüzelő drága, de a tűzhely lángja meleget ad. Hála Istennek, olcsón tudtam venni egy használt kabátot.”

Az írnotok felháborította, hogy az Amerikában élő fiú nem támogatja anyját, ezért ehelyett azt írta: „Vén-ségemre padlót súrolok, hogy jusson nekem másnapos kenyér. A hideg szél besüvíti a fal repedéseit, amit hulladékokkal próbálok betömni. Csak használt kabáttra telik. Nincs pénzem elég tüzelőre.” Mikor az írnotok ezt felolvasta, a nő így reagált: „Ajvő, csak most tudtam meg, hogy milyen nehéz az életem!” Minden a hozzáállástól függ.

Különböző módszerekkel humort vihetünk nehéz helyzetekbe. Ennek egyik módja a dolgok eltúlzása az abszurditásig. Egy férj panaszkodott felesége súlyos depressziójára. Az asszony nem lépett ki a házból, mert orrán nehezen gyógyuló seb volt. A férj végül meggyőzte őt, hogy keresen fel engem. Mikor belépett, így fogadtam: „Ejha! Helyes, hogy az összes tévécsatorna Leah orrának szentelte reggeli híreit! Az asztronauták az úrból is felvételeket készítettek Leah orráról!” Leah elnevette magát, és azt mondta: „Szégyellem magamat, hogy ekkora felhajtást csináltam egy piros pöttyből az orromon.”

A stressz és a feszültség nemcsak lelkünket, de testiünket is károsíthatja. Ha valaki autót vezet, egyiket sem tudja elkerülni. Bevágnak elé, hajszállal elkerülve az ütközést, be-

csusszannak előtte az utolsó parkolóhelyre, tehetetlenül várakozol a dugóban, tudva, hogy lekésed a gépedet.

Nézzük. Hiába gyötrődünk, attól semmi sem lesz jobb. Ismerek egy embert, aki buborékfúvót tart a kocsijában. Ha beáll a dugó, kihajol a kocsijában, és buborékokat fúj. A körülötte levő autókban vele együtt nevetni kezdenek.

Egyszer ment át a diák a hídon, és segélykérő kiáltást hallott a vízből. Egy ember kétségbeesetten csapkodva próbált a felszínen maradni. A hídkorláthoz erősített kötelet ledobta a fuldoklóknak, ezt kiáltva: „Üdvözlöm Leviathánt!” Így akarta a vízbe esettet a pánikból kizökkeneni, és elérni azt, hogy el tudja kapni a kötelet.

It's Not as Tough as You Think (Nem is olyan nehéz, mint gondoltam) című könyvemben számos olyan esetet leírtam, amikor azt hitük, hogy reménytelen a helyzetünk, pedig csak bolhából csináltunk elefántot. A humor viszont az elefántot is bolhává zsugoríthatja.

Kéves olyan dolog van, amit a zsidó humor ne venne a nyelvére. Antiszemitizmusról, anyósról, gyereknevelésről, szegénységről, munkanélküliségről, rabbikról, orvosokról, asszimilációról, és igen – még a saját vallásunkról is vannak vicceink. Amíg a vicc a jó ízlés határain belül marad és nem sértő, sokszor elviselhetőbbé teheti nehézségeinket.

A Talmud írja, hogy Eljah próféta talált két embert a piacon, akik kiérdemelték, hogy a menyibe kerüljenek. Sétáltak a piacon, és ha valakit szomorkodni láttak, szóba elegyedtek vele, hogy felvidítsák. A Tórárt is derűs lelkiállapotban kell tanulmányozni. Rabbah bar Nahmani előadásait a Tóráról mindig vidám történetekkel kezdte, hogy megnevetesse diákjait. Miután megteremtette a jó hangulatot, kezdődhetett a tanulás.

Egy barátom súlyosan megbetegedett. Megbeszéltük, hogy minden nap küldünk egymásnak egy-egy vidám történetet. Felesége elmondása szerint a beteg lelkiállapota sokat javult.

Valamikor írtam egy könyvet Smiling Each Day (Mosolyogjunk minden nap) címmel. A történeteket a Tórából és neves személyiségektől vettem.

A mosolyod boldogabbá tehet téged, és azt is, akire rámosolyogsz.

(Gellért Katalin fordítása)

Múlt és Jövő Online

A Janklovics

Dumaszházbeli programjaiból, televízióból, országjáró fellépéseiből jól ismert, rendkívül népszerű, „sokatmondó” humorista, színművész és előadóművész Janklovics Péter. Vele beszélgetek.

– Ki vagy te, amikor épp nem vagy a színpadon?

– A privát életemben is színész vagyok és humorista. Ezenfelül apuka, férj. Civilben valószínűleg unalmas vagyok... Na jó, az talán mégsem. Hogy valóban milyen vagyok a privát életemben, azt inkább a környezetemtől kéne megkérdezni, de ahhoz kevés a lap terjedelme, az olvasók meg nem biztos, hogy kíváncsiak rá.

– Ugyanabba a zsinagógába jártunk a Covid beindulásáig. Mit jelent neked az a közösség?

– Egy biztos pontot.

Még Domán főrabbi idejében kezdem el járni (inkább csak járogatni), kb. 15 éve, aztán ott ragadtam. Azóta elköltöztem a közelből, de hűség típus vagyok, maradtam. Megszoktam, és megszoktak.

– Annak idején, pályaválasztóként mi volt az álmod, és hogyan valósult meg?

– Középiskolás korom óta színész akartam lenni. A főiskolára nem vettem fel, a GNM Színi Tanodában végeztem, aztán a Zalaegerszegi Hevesi Sándor Színházhoz, majd a Székesfehérvári Vörösmarty Színházhoz

kerültem. Egyre többen biztattak, hogy próbáljam ki magam a stand-up comedyben. Ez 2009-ben a Dumaszházban valósult meg. Az odáig vezető utam hosszú és kalandos volt.

– Kétgyermekes apaként, művészként hogyan éled meg a viszonylagos bezártságot?

– Néhezen, mint szerintem mindenki. Az ember nem erre van kitalálva. Hiányzik a színpad, a közönség. Ugyanakkor sokkal többet lehetek a családommal. A nagyobbik fiam első lépéseiről lemaradtam, éppen dolgoztam akkor is. A kisebbiknél ez összejött, épp a karanténnak köszönhetően.

– Jó volt veled beszélni.

gáljuli



Fotó: Merjás Georgij

Mojzes Ivrat rovata

A tükörnek

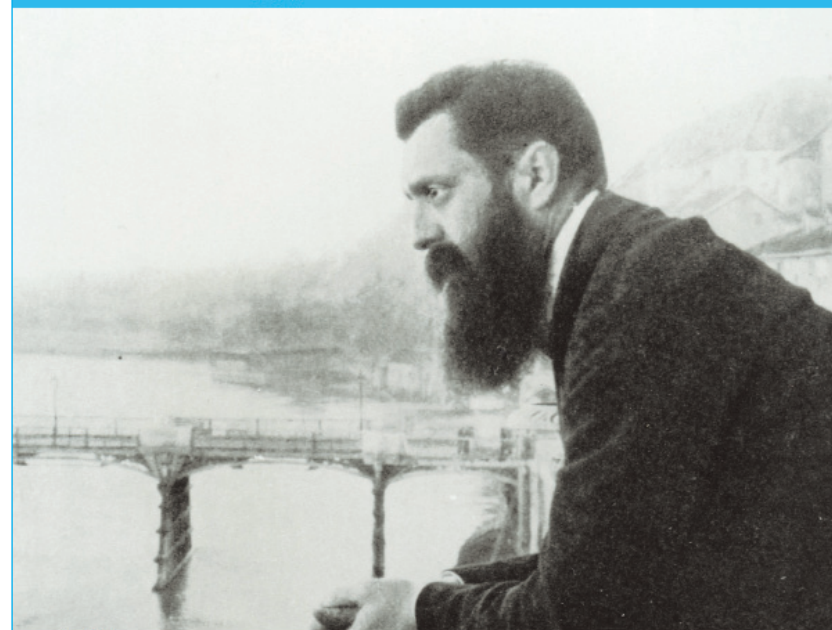
Szevasz Haver!

De rég nem láttalak,
és milyen jól nézel ki!

Hát minden jót!

Remélem még sokszor
fogunk találkozni!

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk....



Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.

Keren Hayesod - United Israel Appeal,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.



Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-uia.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

